EL-CEVABU'L-HATEM AN SUALİ'L-HATEM

Telif: İmam Suyuti

Terceme ve Tahric: Ebu Muaz Seyfullah Erdoğmuş

Soru: "Gümüş yüzük kullanmada belli bir ağırlık ölçüsü varmıdır? Daha fazlası caiz olmaz mı? Bakır, demir gibi diğer madenlerden yüzük edinmek caiz midir? Nebi sallallahu aleyhi vesellem gümüş veya başka çeşit yüzük kullanmış mıdır? Erkekler için yüzük taşı kullanmak mübah mıdır? Eğer Nebi sallallahu aleyhi vesellem yüzük taşı kullanmış ise, taşı ne idi? Yüzük sağ ele mi yoksa sol ele mi takılır? Eğer yüzük taşı var ise elin içine mi yoksa dışına mı çevrilir? Varid olan şu hadis sahih midir, kimler rivayet etmiştir? "Bir adam Rasulullah sallallahu aleyhi vesellem'in yanına girdi ve elinde bakırdan bir yüzük vardı. Buyurdu ki: "Neden üzerinde cehennem ehlinin kokusunu görüyorum?" Bu hadis haram olmasına mı yoksa mekruh olmasına mı işarettir?"

Cevap: Ashabımız fıkıh kitablarında ağırlık konusunda itiraz etmediler. Ancak hadiste

(ولا تتمه مثقالا)

"**Bir miskale tamamlama**!"[1] sözü varid olmuştur.

Zerkeşi el-Hadim'de dedi ki: "Ashabımız yüzüğün miktarı konusunda itiraz etmediler." Onlar israfa kaçmamak şartıyla örfle yetinmiş olabilirler. Ama diğer madenlerden yüzük edinmeye gelince, altın olmayan madenlerin haram olmadığı hususunda ihtilaf yoktur. Ancak iki bakımdan mekruhtur. Birincisi, Bureyde radıyallahu anh hadisidir:

أَنَّ رَجُلًا جَاءَ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَعَلَيْهِ خَاتَمٌ مِنْ شُبِّهٍ فَقَالَ: مَا لِي أَجِدُ مِنْكَ رِيحَ الْأَصْنَامِ فَطَرَحَهُ، ثُمَّ جَاءَ وَعَلَيْهِ خَاتَمٌ مِنْ حَدِيدٍ فَقَالَ: مَا لِي أَرَى عَلَيْكَ حِلْيَةَ أَهْلِ النَّارِ فَطَرَحَهُ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللهِ مِنْ أَيِّ شَيْءٍ أَتَّخِذُهُ ؟ قَالَ: " اتَّخِذْهُ مِنْ وَرِقٍ وَلَا تُتِمَّهُ مِثْقَالًا

"Altın renginde sarı bakırdan yüzüğü olan bir adam Rasulullah sallallahu aleyhi vesellem'e geldi. Buyurdu ki

"Neden senden putların kokusunu buluyorum." Adam onu attı, sonra demirden bir yüzükle geldi. Buyurdu ki

[1] Az sonra tahrici gelecek olan Burayde radıyallahu anh hadisidir.

“Neden üzerinde cehennem ehlinin görüşünü görüyorum?” Adam onu da attı ve dedi ki:

“Ya Rasulullah! hangi şeyden yüzük edineyim?” Buyurdu ki:

“Gümüşten edin ve bir miskal’e tamamlama.” Bunu Ebu Davud ve Tirmizi senedinde Nevevi’nin Şerhul Mühezzeb’de zayıf saydığı, hakkında konuşulan bir ravi yolu ile rivayet etmişlerdir. Lakin İbni Hibban bunu sahih saymış ve Sahih’inde tahric etmiştir. İşte bu hadis, hakkında sual edilen hadistir.”[2]

İkinci vecih, şüphesiz o mekruh değildir. İlk hadisin zayıf olmasından dolayı Nevevi, Ravza’da ve Şerhul Muhezzeb’de bu görüşü tercih etti. Dedi ki, Ebu Davud ceyyid isnad ile Muaykıb es-Sahabi radıyallahu anh den tahric ediyor.

أخرجه أبو داود بإسناد جيد عن معيقيب الصحابي قال كَانَ خَاتَمُ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ حَدِيدٍ مَلْوِيٍّ عَلَيْهِ فِضَّةٌ ،

“Nebi sallallahu aleyhi vesellem’in yüzüğü üzerine gümüş bükülmüş demirden idi.”[3]

Birden fazla yüzük kullanma meselesine gelince, ashabımızdan ed-Darimi buna açıklık getirmiş, demiştir ki:

“Erkekler için iki gümüş yüzükten fazlası mekruhtur. Bu iki yüzüğün kullanılmasının kerahetsiz caiz olduğunu gerektirir. Bunu İsnevi tercih etmiş Hevarizmi el-Kafi’de iki yüzüğün bir parmakta bir araya getirilmemesiyle kayıtlamıştır.

Nebi sallallahu aleyhi vesellem’in gümüş ve diğerlerinden yüzük edinip edinmediği meselesine gelince; hadiste geldiği gibi:

أنه كَانَ خَاتَمُهُ مِنْ وَرِقٍ

“Şüphesiz Rasulullah sallallahu aleyhi vesellem’in yüzüğü gümüşten idi”[4] Biraz önce geçen Muaykıb’ın hadisinde yüzüğünün demirden olduğu geçmişti. Ancak altından yüzük edinmesine gelince sahihte geçtiği gibi o bunu yasaklanmadan önce kullanmış, sonra atmıştır. Yüzük taşı erkeklere de başkalarına da mubahdır. Nevevi Şerhul-Muhezzeb de dedi ki:

---

[2] Ahmed (5/359) Ebu Davud (4223) Tirmizi (1785) Nesai (5195) İbn Hibban (12/299) Nesai Sünenu’l-Kubra (5/449) Beyhaki Şuab (6350) Nesai ve Ahmed: münker dedi. Elbani ve Şuayb el-Arnaut: zayıf demiştir.

[3] Ebu Davud (4224) Buhari Tarihu’l-Kebir (8/52) Nesai Kübra (5/453) Taberani (20/352) Tahavi (4/264) Beyhaki Şuab (6352) Ebu Nuaym Marife (2199, 5646) İbn Asakir (4/182) Elbani zayıf demiştir. Heysemi, “Taberani’nin isnadında Yahya b. Abdulhamid el-Hammani zayıftır” dedi.

[4] Müslim (2094) Ahmed (3/225) Nesai (5199) Nesai Kübra (5/451) Tirmizi Şemail (360) Enes radıyallahu anh’den.

"Yüzük taşı olan ve olmaya yüzükler caizdir. Yüzüğünün taşı varsa ister elinin içine ister dışına çevirebilir. Ancak bu konuda varid olan sahih hadislerde elin içine çevirmenin daha faziletli olduğu belirtilmektedir." Nebi sallallahu aleyhi vesellem'in yüzüğünün taşına gelince Sahihi Buharide:

أن فصه كان منه

"Yüzüğünün taşı gümüşten idi"[5] diye geçer. Sahihi Muslim'de Enes radıyallahu anh'den şöyle dediği rivayet edilmiştir:

كان خاتم النبي صلى الله عليه وسلم من ورق وكان فصه حبشيا

"Nebi sallallahu aleyhi vesellem in yüzüğü gümüşten yüzüğünün taşı ise Habeş taşından idi."[6] Bu iki hadis birden fazla yüzük kullanmış olmasına yorumlanarak araları bulunur. Hadisin şerhinde şu zikredilmiştir: Yüzüğünün taşı Habeş beldelerinden bir taştır. Ona cüz'a ve akik de denilir. Bunlar Habeş beldelerinden getirilen taşlar olduğu için habeşiyye denmiştir.

İbni Baytar'ın El-Mufredat Fit-tıb adlı eserinde bu taşı zeberced sınıfına koyduğunu gördüm.

Nebi sallallahu aleyhi vesellem in yüzüğünü sağ eline mi yoksa sol eline mi taktığı meselesine gelince, her ikisine de takmak doğrudur. Onun fiilindendir. Nevevi Şerhul Muhezzeb'de dedi ki:

"Sağ ele veya sol ele yüzük takmak Nebi sallallahu aleyhi vesellem in fiilindendir. Her ikisine de takmak doğrudur. Ancak efdal olanı, ziynete daha layık olduğu için sağa takmaktır." Hafız İbni Hacer dedi ki:

"Nebi sallallahu aleyhi vesellem'in yüzüğü sağına taktığını Buhari İbn Ömer radıyallahu anh'den[7], Müslim Enes radıyallahu anh'den[8], Tirmizi İbn Abbas[9] ve Abdullah bin Cafer radıyallahu anhum'den[10], yine Tirmizi Şemail'de Cabir radıyallahu anh'den[11]; Ebu Davud ve Nesai Ali radıyallahu anh'den[12], Bezzar Aişe radıyallahu anha'dan[13], Taberani Ebu Ummame radıyallahu anh'den[14], Darekutni Garaibu Malik'te, Ebu Hureyre radıyallahu anh'den[15] rivayet etmiştir ki, toplam dokuz sahabeden rivayet edilmiştir.

---

5 Beyhaki el-Cami Fi'l-Hatim (s.26) Ebu'ş-Şeyh Ahlaku'n-Nebi (360)
6 Müslim (2094) Ahmed (3/225) Nesai (5199) Nesai Kübra (5/451) Tirmizi Şemail (360)
7 Ebu Avane (5/259)
8 Nesai (5283) Nesai Kübra (5/451) Ebu Ya'la (3119) Elbani Muhtasaru Şemail (83) sahih
9 Taberani (11/233) Ebu'ş-Şeyh Ahlaku'n-Nebi (349) Elbani Muhtasaru Şemail (80) hasen.
10 Ebu Ya'la (6794) Ahmed (1/205) İbn Mace (3647) Nesai (5204) Elbani Muhtasaru Şemail (78) sahih.
11 İbnu'l-Cad (2965) Elbani Muhtasaru Şemail (79) Ebu'ş-Şeyh Ahlaku'n-Nebi (330) sahih
12 Ziyau'l-Makdisi (2/200) Ebu Davud (4226) Tirmizi Şemail (95) Nesai (8/174) İbn Hibban (12/311)
13 Ebu'ş-Şeyh Ahlaku'n-Nebi (340-341) çok zayıftır.
14 Taberani (8/244) Ebu'ş-Şeyh Ahlaku'n-Nebi (348) sahihtir.
15 Atrafu'l-Garaib (2541)

Sol eline taktığına dağir rivayetleri ise Müslim Enes radıyallahu anh'den[16], Ebu Davud İbni Ömer radıyallahu anhuma'dan[17], İbni Sa'd Ebu Said radıyallahu anh'den[18] rivayet ettiler. İbni Adiy'in İbni Ömer radıyallahu anhuma'dan rivayet ettiği[19] zayıf hadiste önceden sağına taktığı sonra soluna taktığı geçmektedir. Bu rivayete itimad eden Begavi Şerhu's-Sunne'de hadisteki bu ihtilafı

"Önce sağ eline takar iken sonra sol eline takmaya başlamıştır" diye cem etmiştir.

İbni Ebi Hatim dedi ki:"Ebu Zur'a'dan bu konudaki hadisler arasındaki ihtilaftan sordum. Dedi ki:

"Bu sabit olmamıştır ancak sağ eline taktığı rivayeti daha çoktur."[20]

Yüzük taşının elinin içine mi yoksa dışına mı çeviriyordu? Meselesine gelince aynı şekilde bunda da her ikisi Nebi sallallahu aleyhi vesellem'in fiili olarak rivayet edilmiştir. Ancak elinin içine çevirdiğine dair rivayetler daha sahih ve daha çoktur. Bunun için böylesi daha efdaldir. Vallahu Alem...

Tercemenin bittiği tarih: 31.10.2002 Gölbaşı/Ankara

Elhamdulillahi rabbil alemin...

---

[16] Beyhaki Şuab (6373) Ebu Avane (5/259) Ebu'ş-Şeyh Ahlaku'n-Nebi (339, 350)

[17] Darekutni İlel (13/84) Ebu'ş-Şeyh Ahlak (354) sahih.

[18] İbn Sad (1/477) Darekutni Atrafu'l-Garaib (4707) İbn Adiy (3/174) Ebu'ş-Şeyh Ahlaku'n-Nebi (353) sahih

[19] Sahihtir. İbn Adiy (3/261) Ebu'ş-Şeyh Ahlaku'n-Nebi (346) Fethul Bari (10/327) Daifu'l-Cami (4532) Aişe radıyallahu anha'dan: İbn Asakir Muhtasaru Tarihi Dımeşk (1/224) Şeyh Elbani bu hadise önce Daife 'de (4263) zayıf demiş, sonra Muhtasaruş-Şemail'de (62) sahih demiştir.

[20] Fethu'l-Bari (10/327)